

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Groendreef (Aalter, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2018D217
April – Mei 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	10
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	12
1.3.6.2	Geplande werken.....	12
1.4	Assessmentrapport.....	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	24
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	24
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	24
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	27
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	34
1.5	Synthese	37
2	Bibliografie.....	38
3	Bijlagen.....	39

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	12
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 6: Snedes ontworpen toestand (bron: opdrachtgever).	15
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).17	
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	18
Figuur 10: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel 2018 (bron: Geopunt).....	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	27
Figuur 20: Opgravingsplan (Bron: De Clercq, W. & Mortier, S. 2003: p.23.).....	28
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	28
Figuur 22: Foto's opgravingen 2001 (bron: opdrachtgever).	29

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	36

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	16

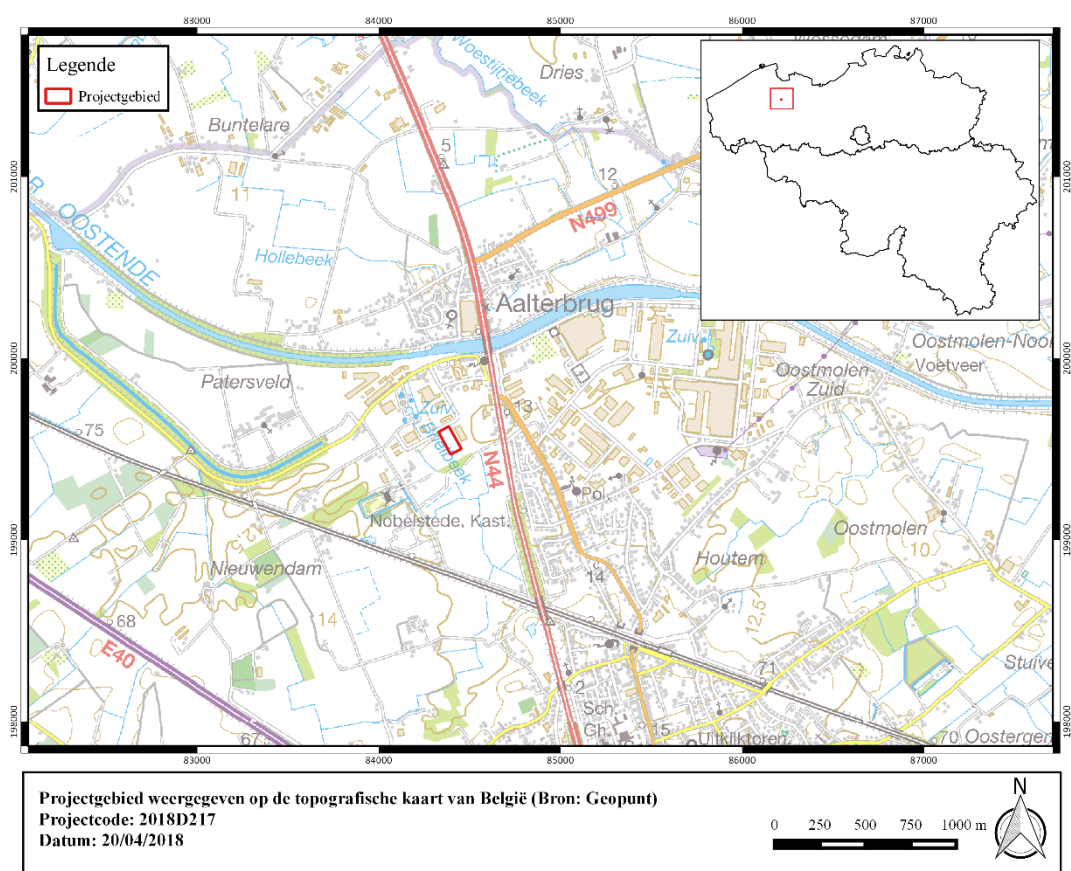
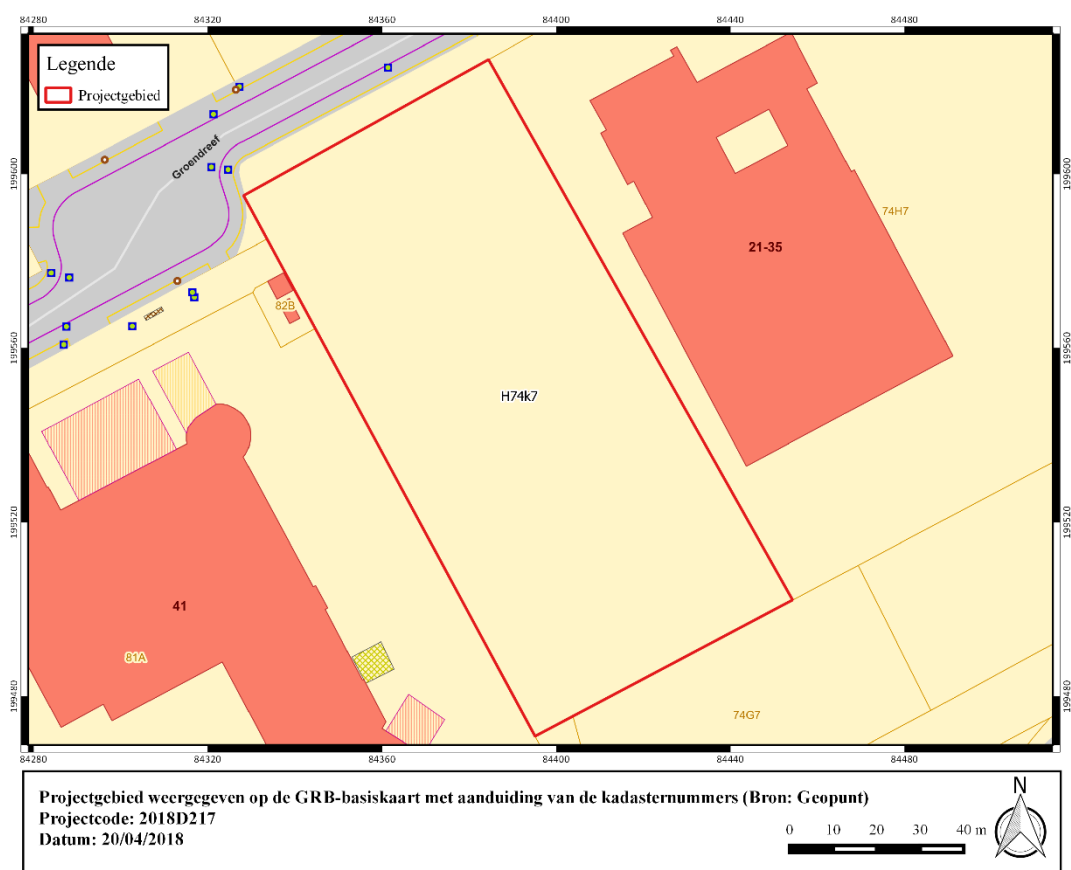
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Aalter
	Deelgemeente	/
	Postcode	9880
	Adres	Groendreef
	Toponiem	Groendreef
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 84253 Y _{min} = 199460 X _{max} = 84507 Y _{max} = 199636
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Aalter, Afdeling 3, Sectie H, nr 74k7 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Volgens het gewestplan is het onderzoeksterrein gelegen in een zone bestemd als industriegebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 9300 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Aalter Groendreef werd in het verleden reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd.

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

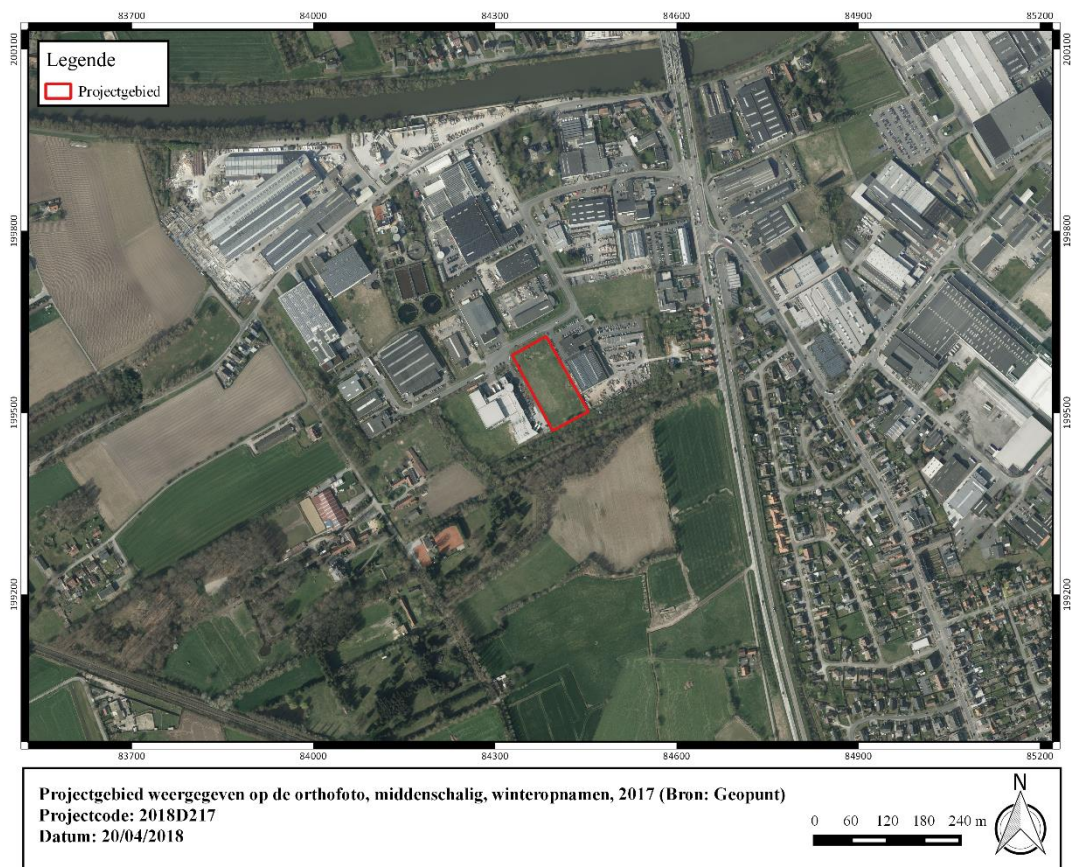

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Aalter, in de provincie Oost-Vlaanderen. Aalter is een grote plattelandsgemeente en grenst ten noorden aan Sint-Joris, Knesselare en Ursel, ten oosten aan Bellem, ten zuiden aan Lotenhulle en Ruiselede en ten westen aan Ruiselede en Beernem.

Het onderzoeksterrein is omgeven door de Groendreef ten noorden en sluit ten westen en ten oosten aan bij industriële bebouwing. Ten zuiden van het plangebied is vegetatie waar te nemen. De dorpskern van Aalter situeert zich ca. 2,3 kilometer ten zuidoosten.

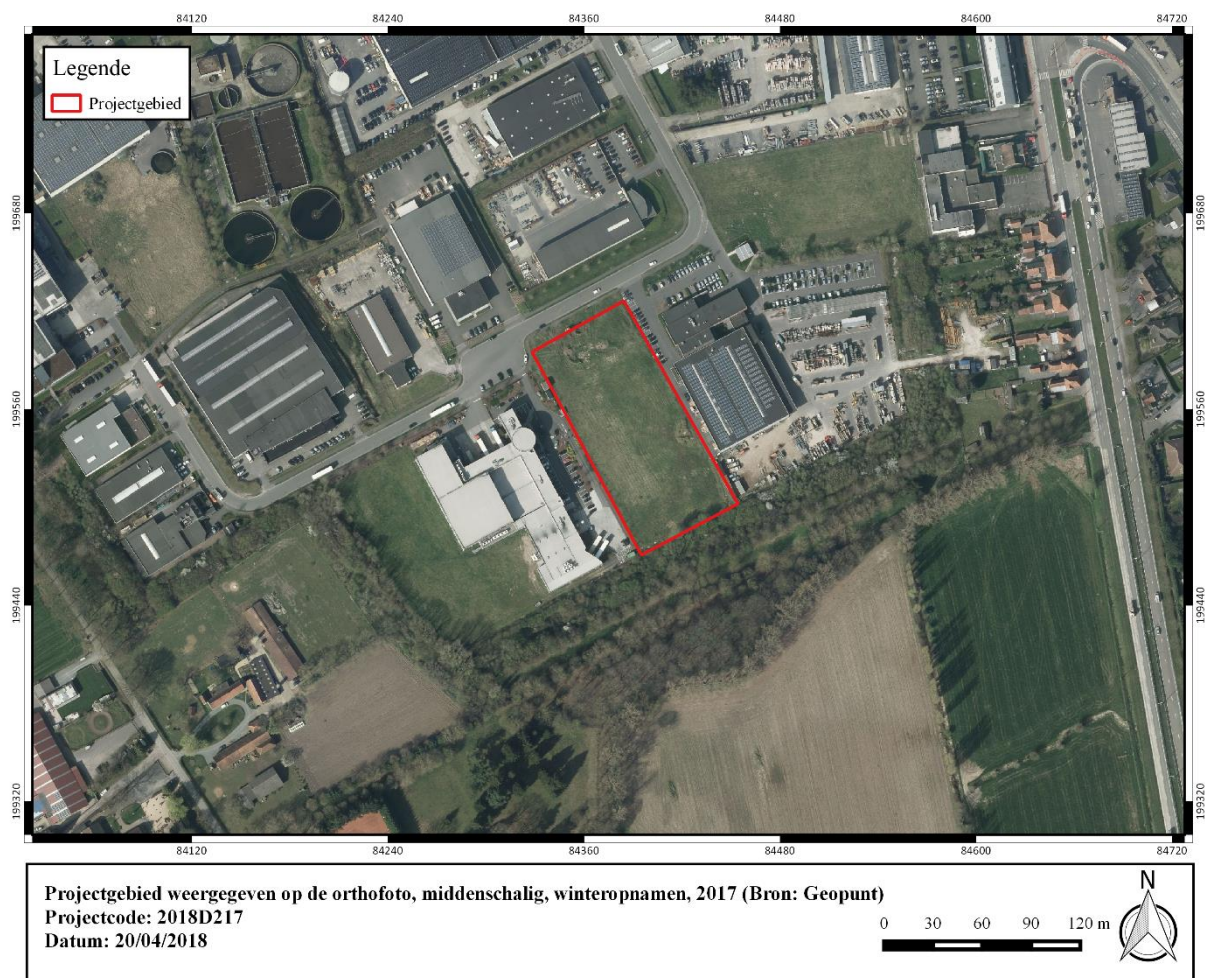

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

Het onderzoeksterrein is op heden in gebruik als braakliggend grasland.

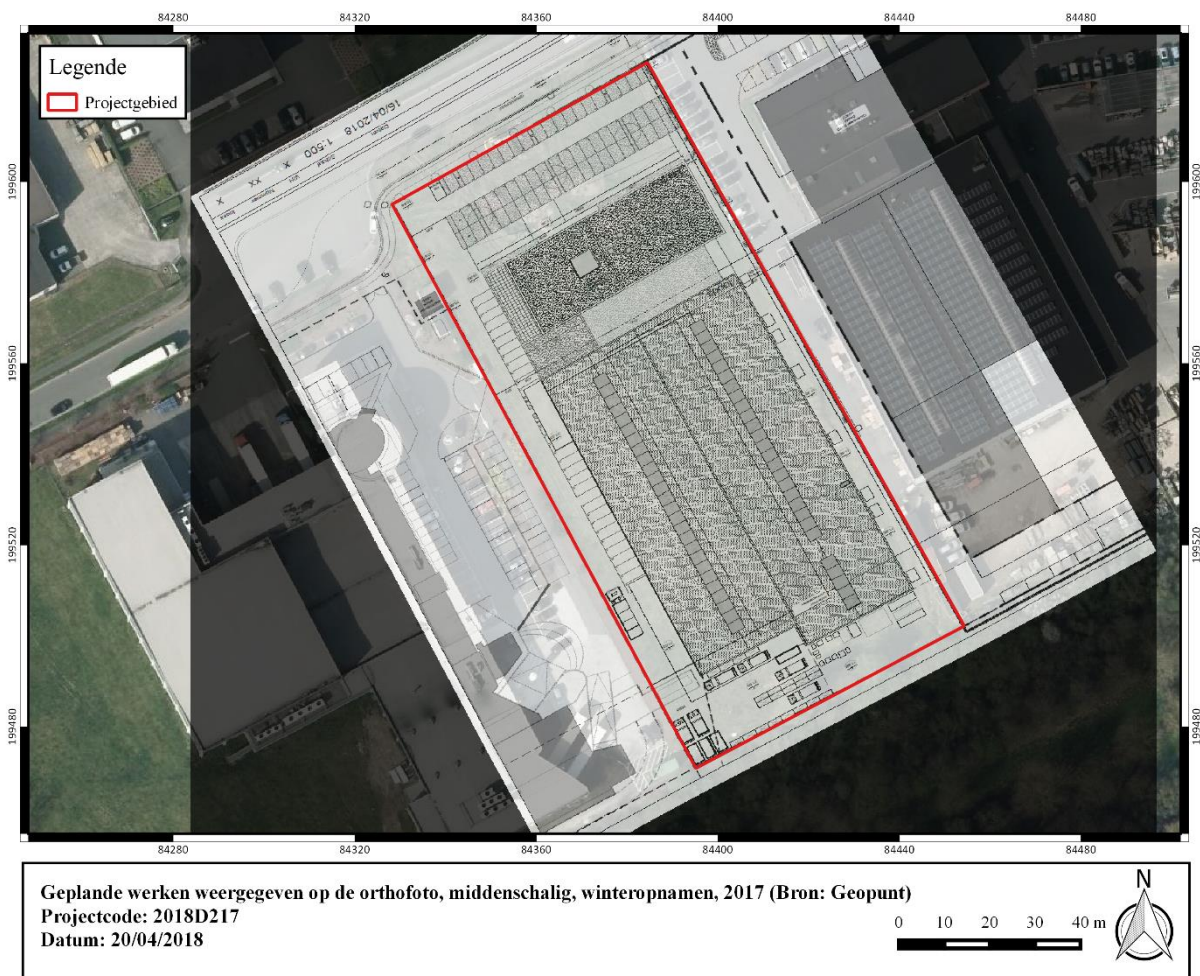
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

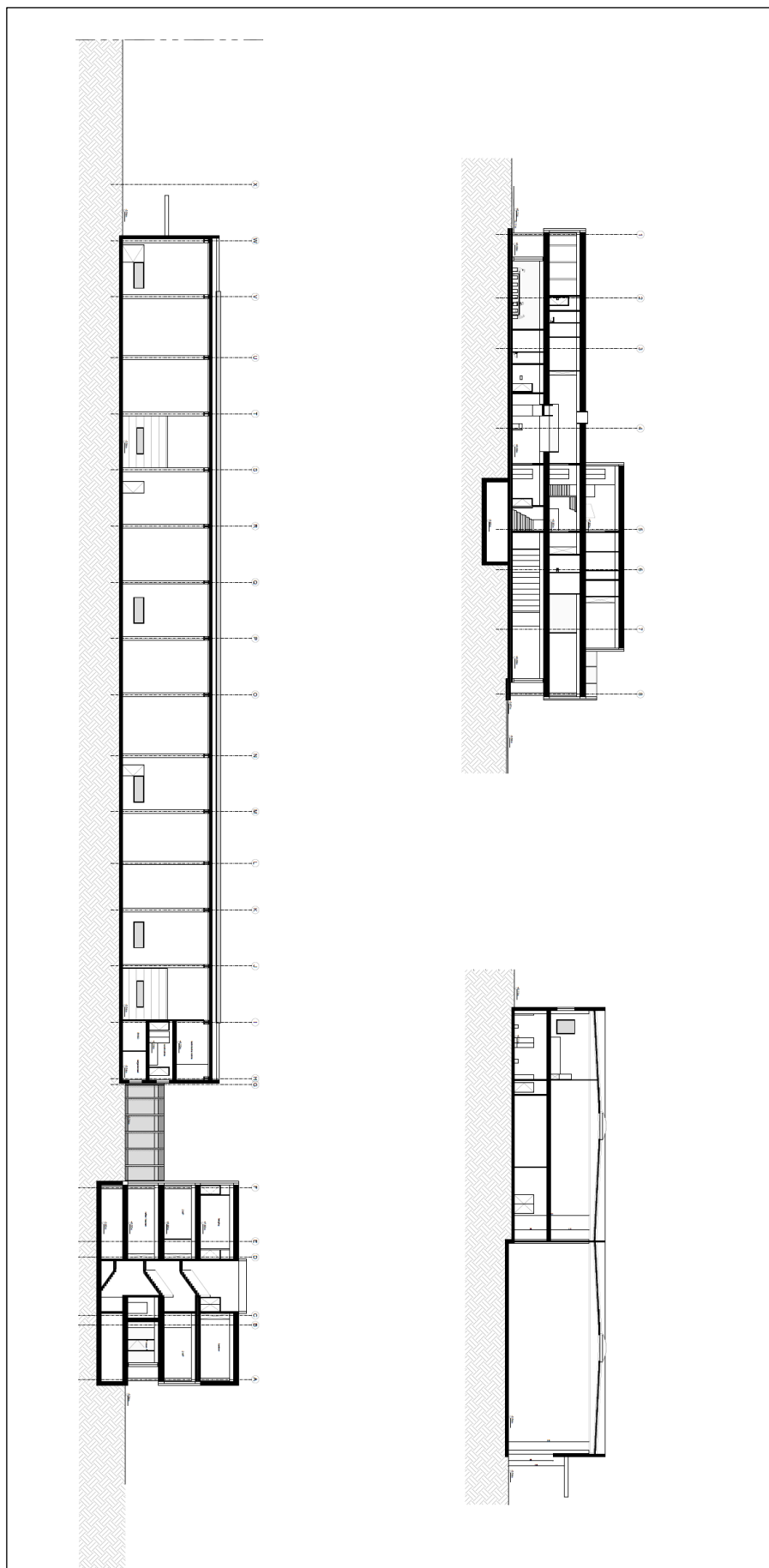
De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw kantoorgebouw en loodsen voor Elseleen en Qubus op een perceel naast bestaande kantoren ter hoogte van de Groendreef te Aalter.

De footprint van het geplande kantoor bedraagt ca. 790 m², de footprint van de geplande loodsen bedraagt ca. 3780 m². Het overige deel van het terrein zal quasi integraal worden verhard en zal dienst doen als parkeergelegenheid, inrijlaan en laad- en loszone.

De geplande ontwikkeling zal deels onderkelderd zijn. Voor een indeling van de onderkelderde volumes zie Bijlage - Geplande werken (deelplan niveau -1).

Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: Snedes ontworpen toestand (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandstreek buiten de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Oedelem (Fm. Aalter)
Quartair	Type 3: fluviatiele afzetting/eolische afzetting
Bodemtypes	Zcc(h), Pdp
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar tot zeer laag
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	Hoogte ca. 11,5 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Brugse polders (deelbekken: Brugse Vaart) Waterlopen: Brielbeek, Kanaal van Gent naar Oostende

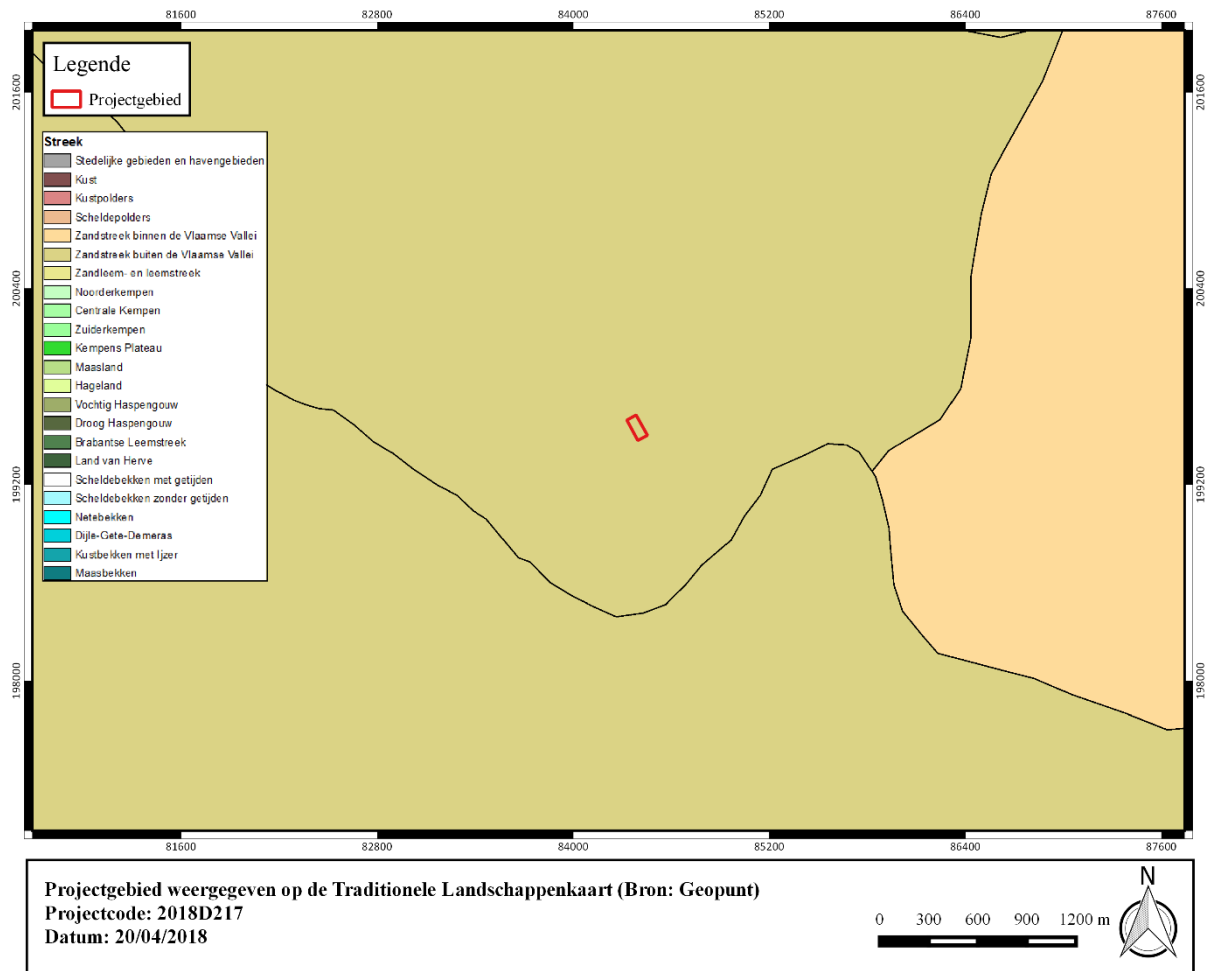
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied situeert zich in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei, in het Houtland.

Het is gesitueerd net ten noorden van de zandrug aanwezig in Aalter. Deze zandrug kent hoogtes tot bijna 30 m TAW. Het projectgebied zelf is gelegen op ca. 11,5 m TAW. De westelijke zijde is iets lager gelegen dan de oostelijke zijde. Deze bedraagt ca. 11 m TAW. Gezien het weinige hoogteverschil mag verondersteld worden dat het projectgebied vlak is.

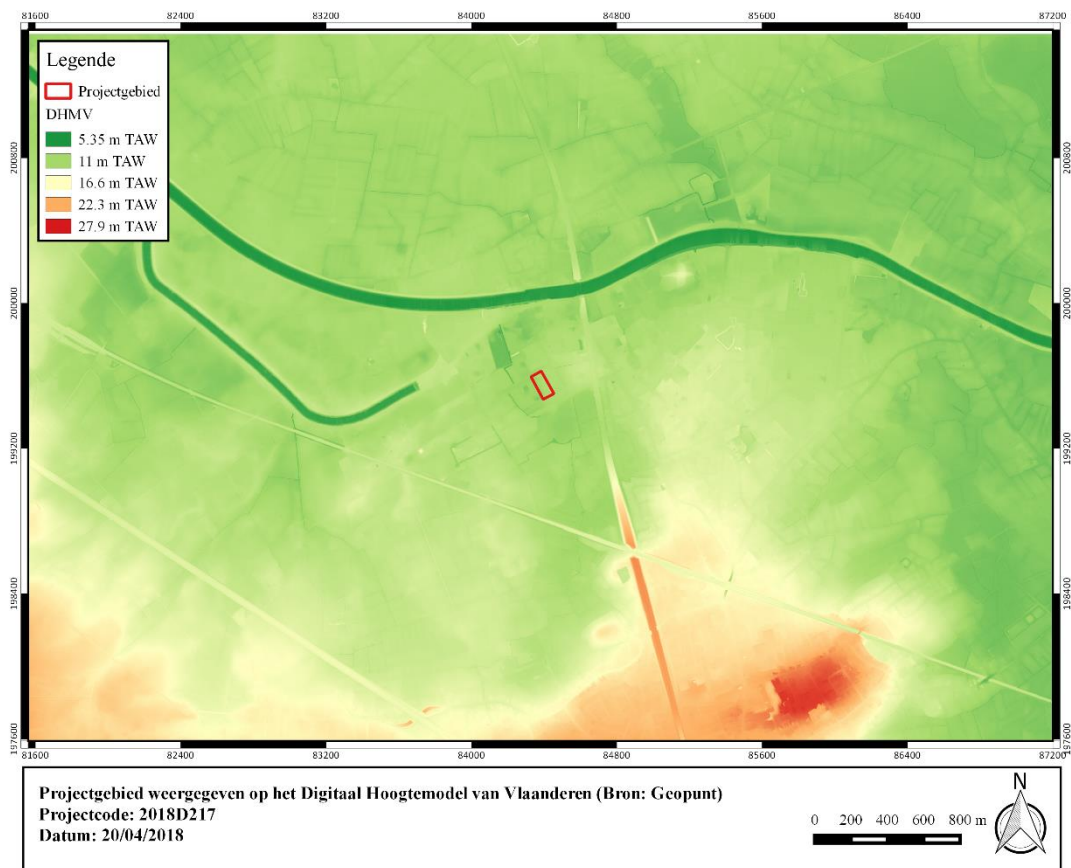
De ligging ten noorden van de zandrug is tevens duidelijk wanneer gekeken wordt naar de potentiële bodemerosie. Hoewel deze niet gekarteerd is voor het projectgebied hebben de percelen errond een potentiële bodemerosie die verwaarloosbaar is tot zeer laag. Er kan aldus verondersteld worden dat dit hetzelfde zal zijn voor het projectgebied.

Hydrografisch is het gebied gelegen in het bekken van de Brugse polders met als deelbekken de Brugse Vaart. Ten westen stroomt de Brielbeek die uitmondt in het Kanaal van Gent naar Oostende. Op de hydrografische kaart is duidelijk te zien dat de vlakte waarin het projectgebied zich bevindt van fluviatiele oorsprong is. De rivieren en beken hebben zich hier in het landschap ingesneden en vormt zo een oude alluviale vlakte.

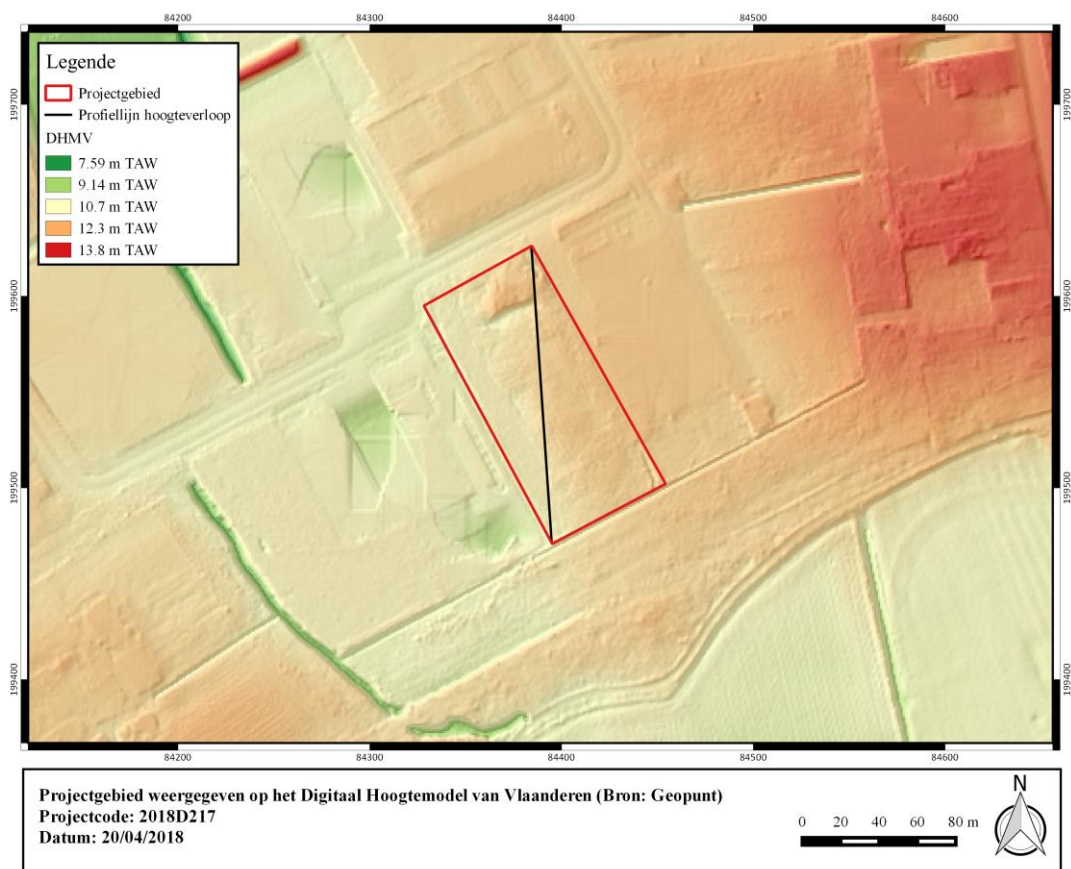

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

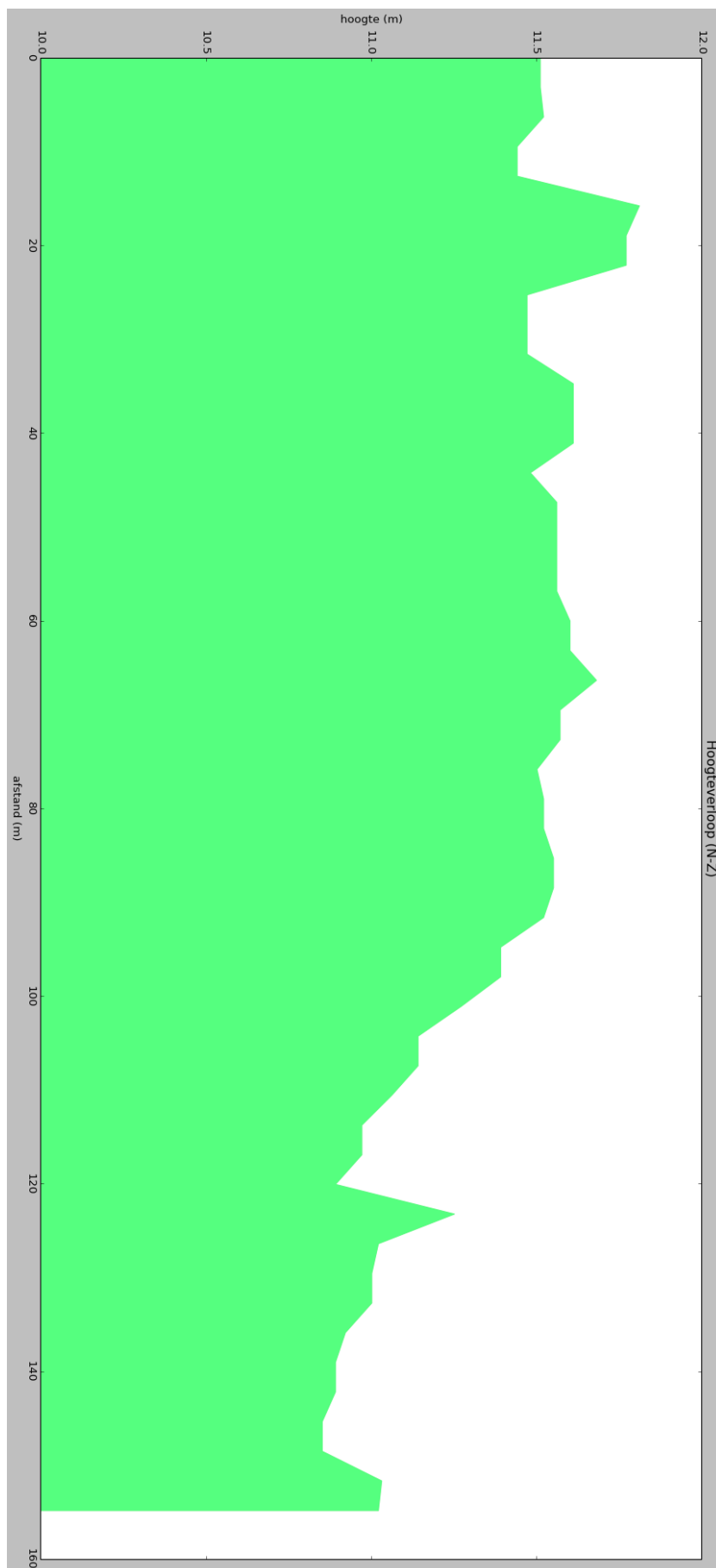

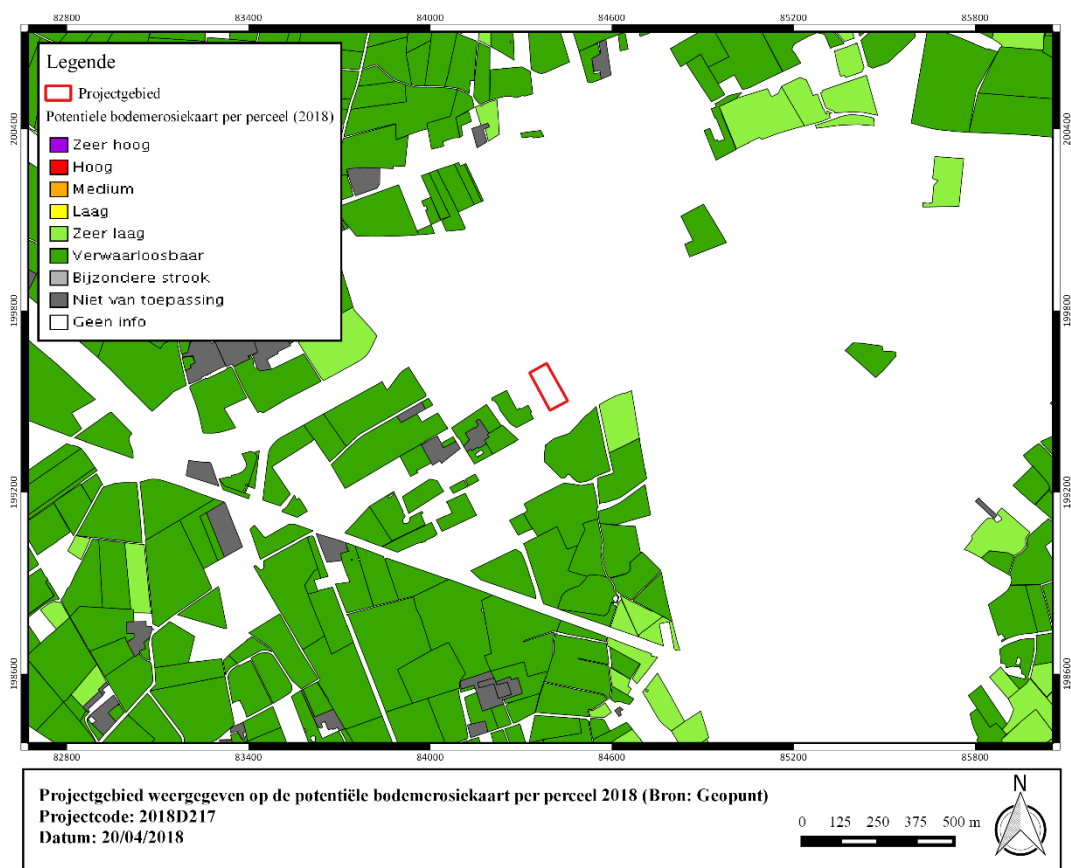
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

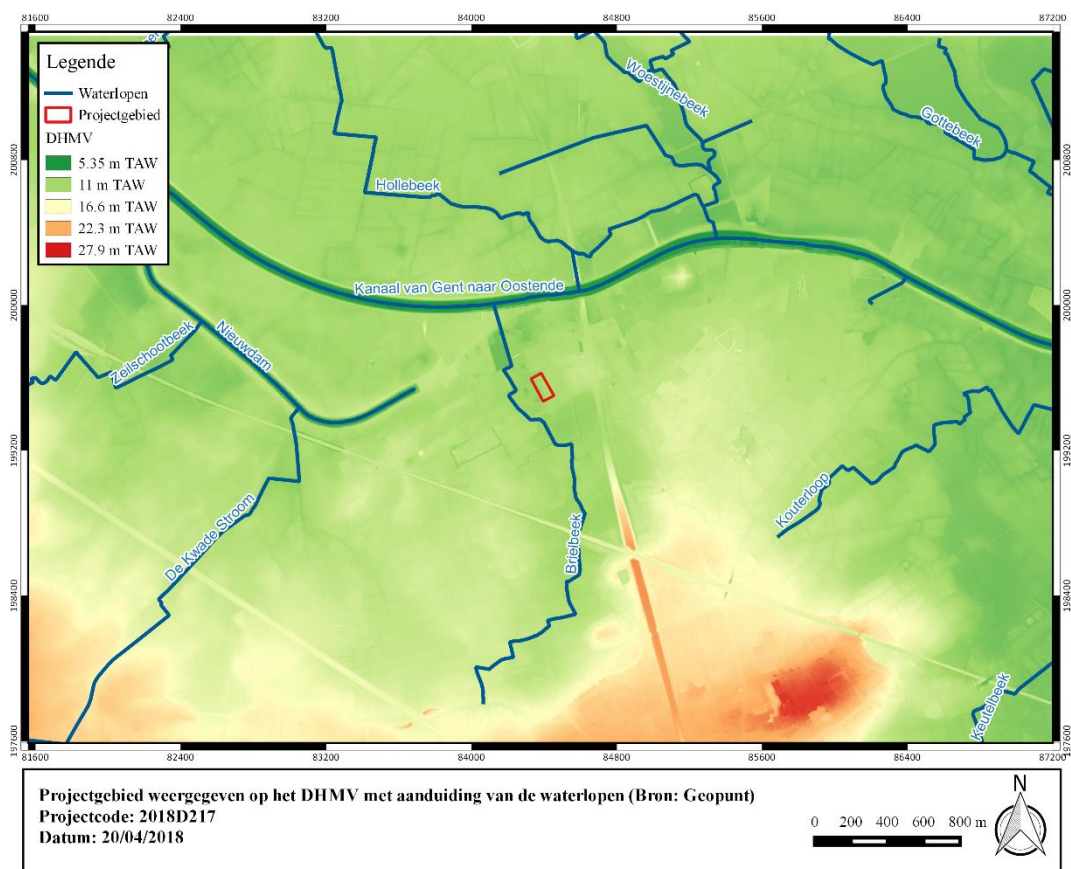
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel 2018 (bron: Geopunt).

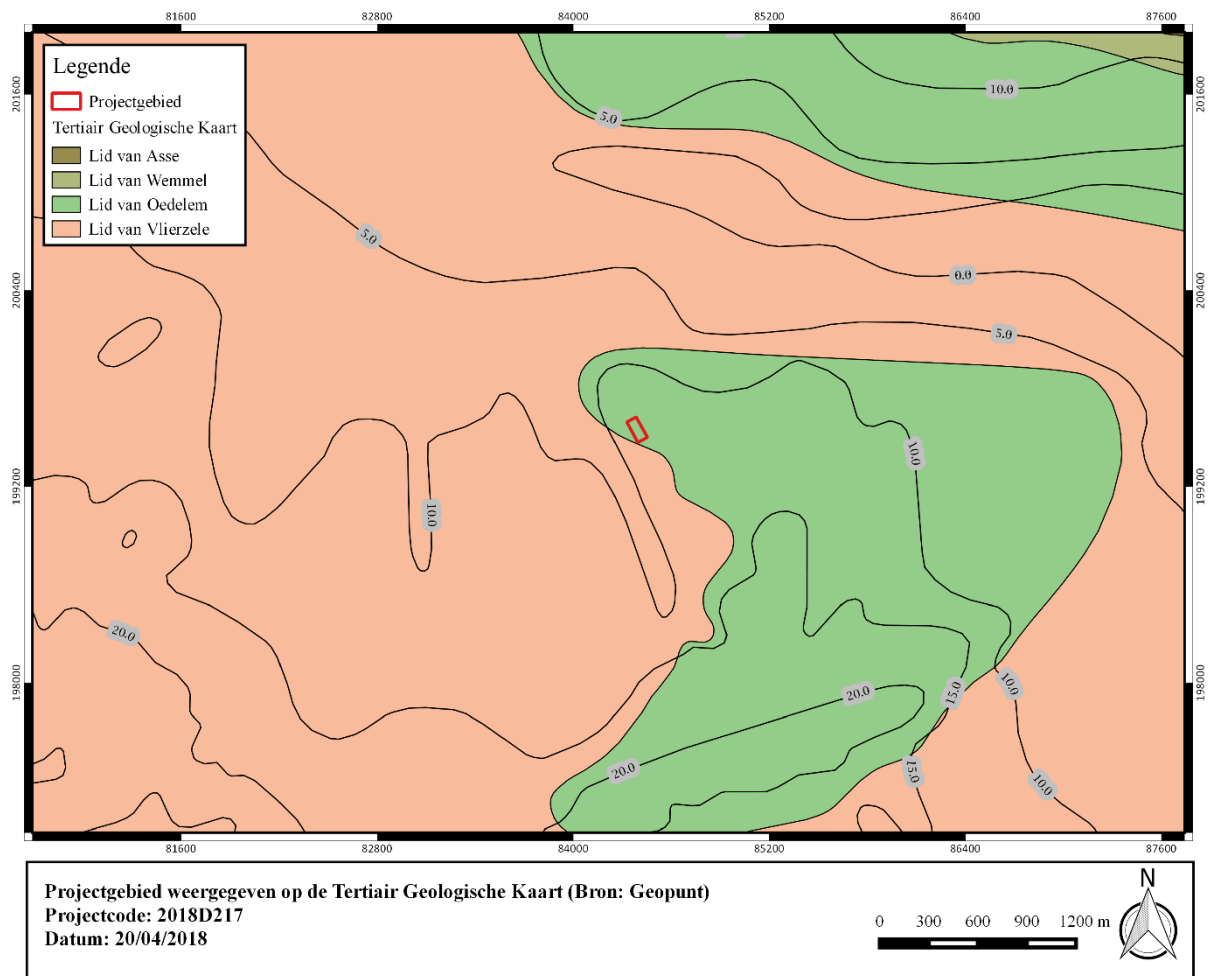

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Oedelem** (Formatie van Aalter). De Formatie van Aalter bestaat voornamelijk uit ondiep-mariene of kustnabije zandige sedimenten en komt enkel voor in het noordoosten van West-Vlaanderen en het noordwesten van Oost-Vlaanderen.

Het Lid van Oedelem bestaat uit een grijs fijn zand dat bovenaan zeer fossielhoudend is. Er kunnen drie niveaus met kalkzandsteenbanken voorkomen. Het lid is gesedimenteerd in distributiegeulen in een wadden- of riviermondingsomgeving, terwijl verder naar het oosten (in de streek rond Gent) er eerder lagunaire omstandigheden heersten.

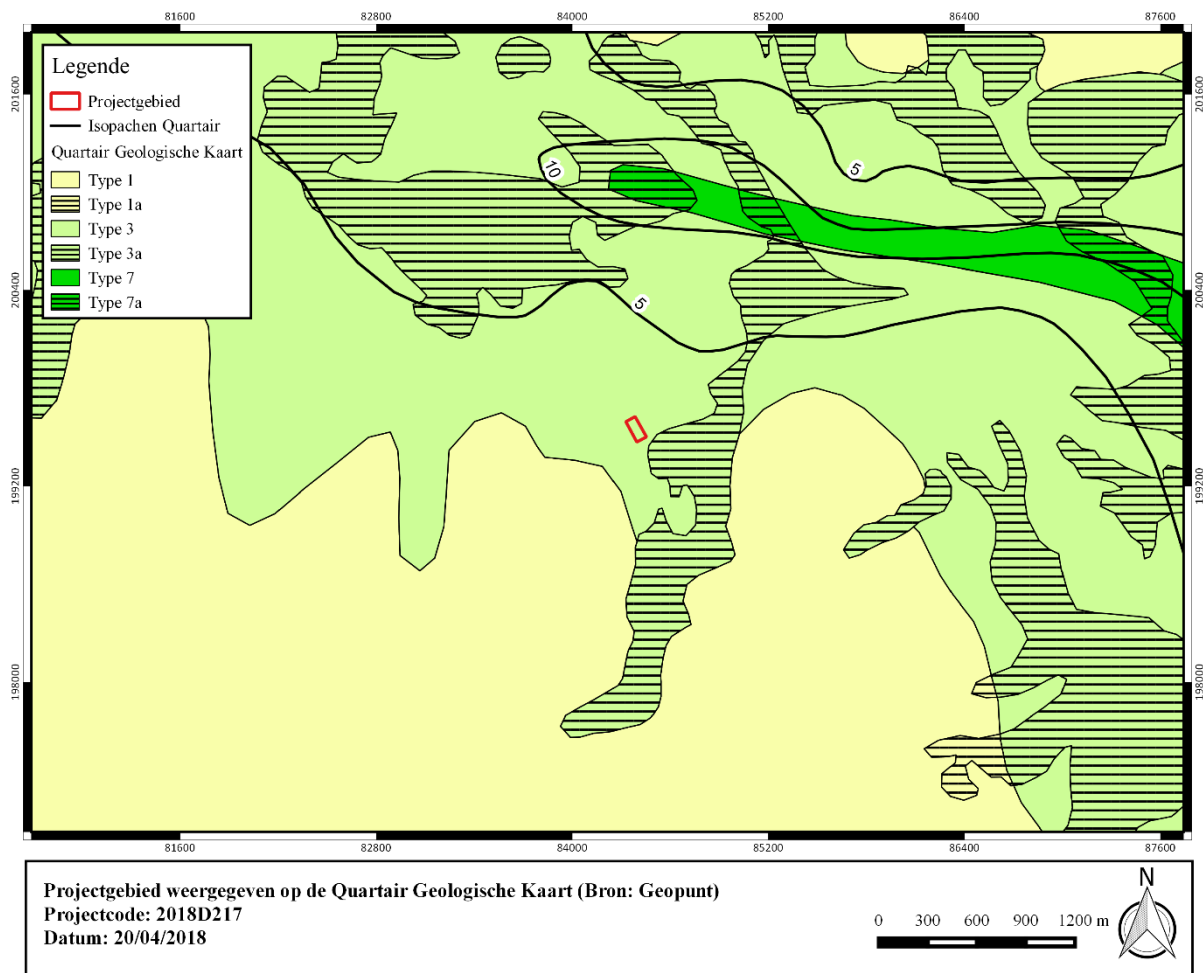

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Archeologische sporen ter hoogte van het huidige grondgebied van Aalter wijzen op het feit dat de regio reeds vanouds door mensen is gefrequenteerd. De hoogterug van Sint-Maria-Aalter naar Aalterdorp vormde een geschikte plaats voor oude nederzettingen. De oudste vondsten kunnen worden gedateerd in het Paleolithicum (976276), Mesolithicum (976104) Midden-Neolithicum (CAI 971798) en de Metaaltijden (o.a. CAI 159815). Een ruim aantal Romeinse vondsten in de omgeving van het plangebied doen tevens een Romeinse nederzetting vermoeden.

Aalter wordt voor het eerst vermeld als *Villa Haleftra* in 974 in het *Liber Traditionum* van de Gentse Sint-Pietersabdij. Bestuurlijk maakte het dorp deel uit van de Kasselrij van de Oudburg van Gent. Het grafelijk domein werd rond 1200 gefeodaliseerd waardoor belangrijke heerlijkheden ontstonden zoals het Land van de Woestijne en het Land van Woeste. Het gebied ten noorden van de Brugse Vaart werd onder impuls van de Heer van Woestijne ontgonnen in de 13de eeuw. De heerlijkheid Woeste besloeg twee derden van Aalter. In de gemeente kwamen verspreid omwalde motten voor die meestal tot een heerlijkheid behoorden en waarvan thans nog sporen terug te vinden zijn in al of niet omgrachte hoeven.

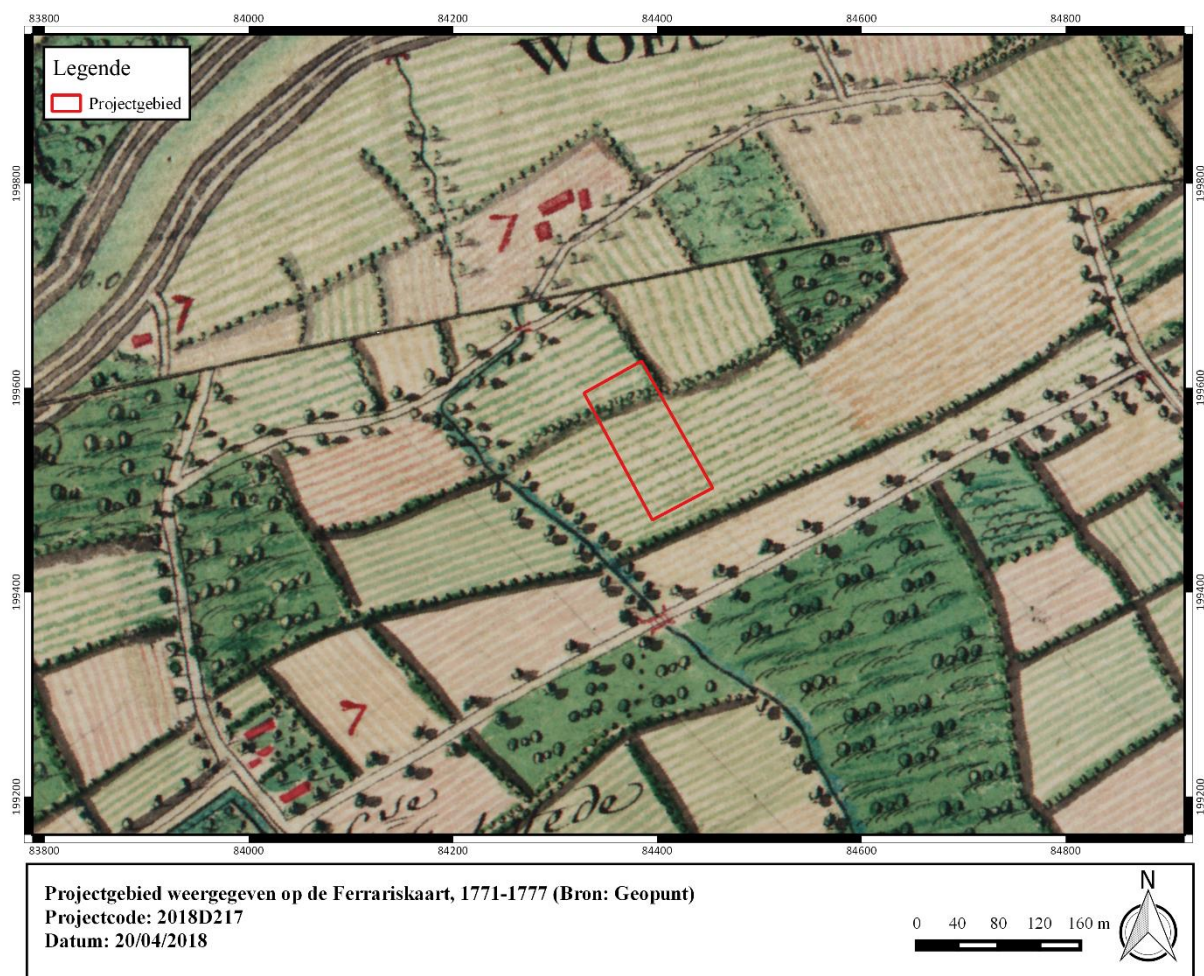
Belangrijk voor de socio-historische evolutie is het graven in het begin van de 17de eeuw van de Brugse Vaart met versterkingen, in de bedding van de vroegere Durme. Aalter bleef tot rond 1960 een nagenoeg uitsluitend agrarische gemeente. Een belangrijk natuurgebied is de ca. 23 ha grote vijver, zogenaamd Kranepoel met de naburige zogenaamde Markettebossen. In 1962 werd een groot industrieterrein van 125 hectare aangelegd tussen de Brugse Vaart en de dorpskern. Gepaard met de economische groei breidde het centrum vanaf de jaren 1960 uit met verschillende nieuwe woonwijken, wat resulteerde in een demografische stijging.³

1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

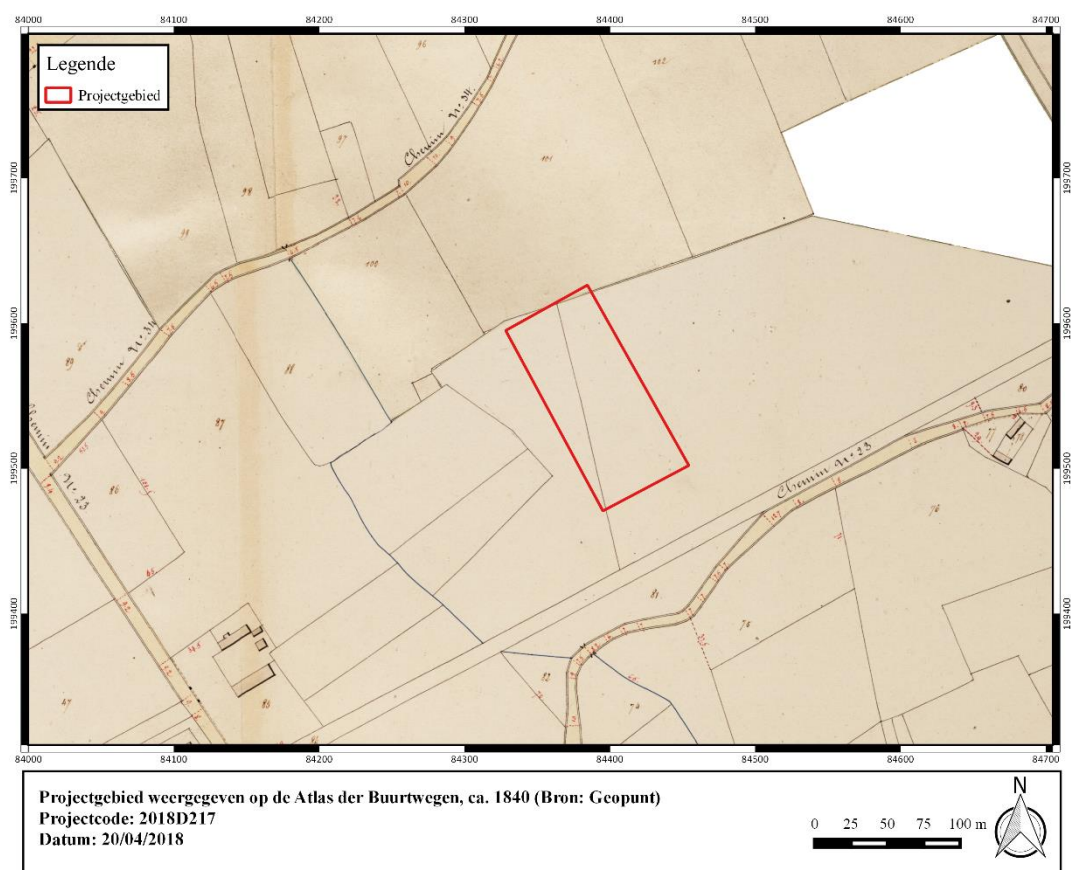
De Ferrariskaart geeft geen bebouwing weer binnen de contour van de onderzoekzone. Het plangebied is integraal in gebruik als akkerland.

De 19^e eeuwse cartografische bronnen beelden tevens geen bebouwing af.

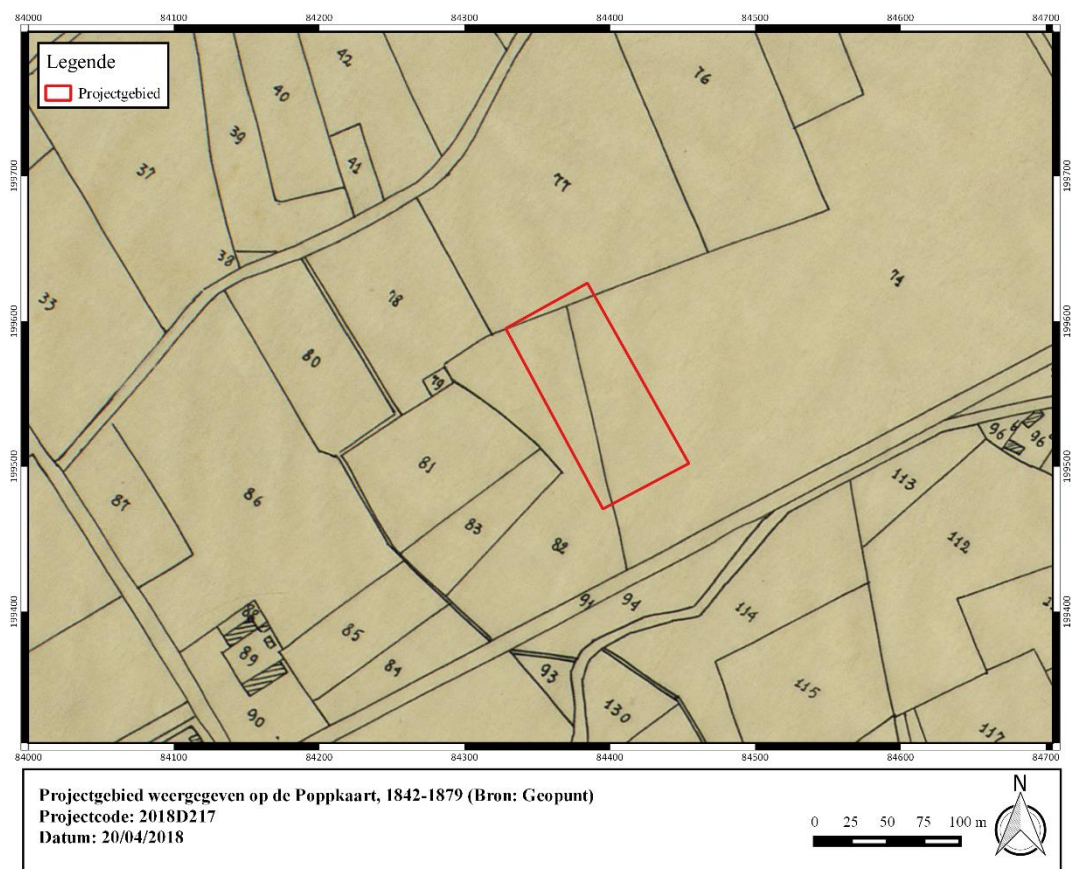
³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Aalter [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121335> (geraadpleegd op 13 september 2017)

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

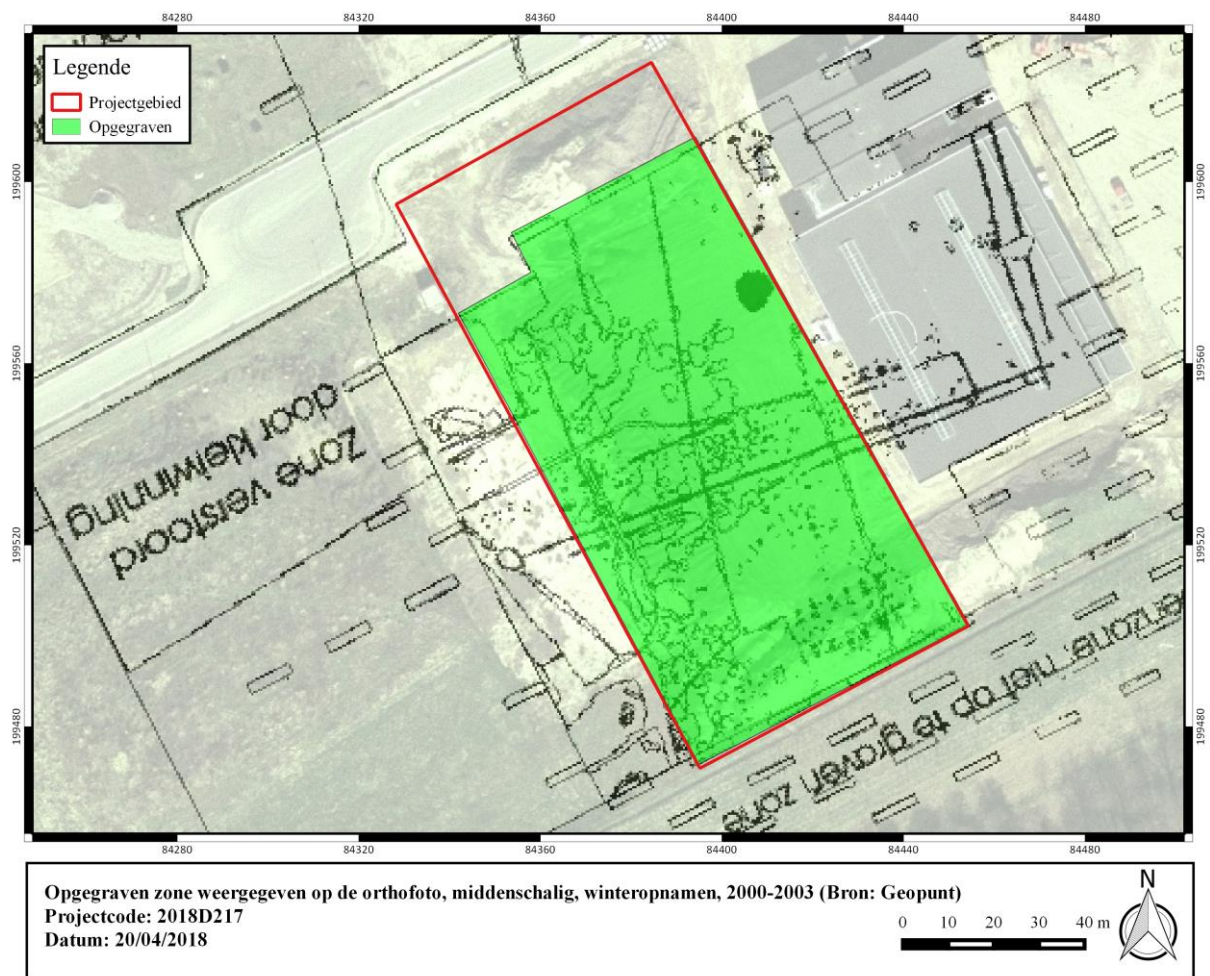

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Het eerste onderzoek ter hoogte van het industrieterrein Langevoorde dateert uit 1999, wanneer bij de aanleg van een wegwasser enkele grachten en wat kuilen zichtbaar werden. Nadien werd besloten om over te gaan tot een grootschalig sonderingsonderzoek waarbij het toekomstige bouwterrein op statistisch verantwoorde wijze werd afgetast op zoek naar archeologische resten. Dit gebeurde door middel van proefsleuven waarbij 7-8 procent van het terrein werd afgetast in dambordpatroon. Door middel van de proefsleuven kon een zone met hoog archeologisch potentieel worden afgebakend op de naar het zuidwesten gerichte helling naar de Brielbeek toe. Dit gebied werd in 2001 door middel van grootschalige opgravingen gedocumenteerd. In totaal werd 4 hectare onderzocht.⁴

Op het opgravingsplan is duidelijk te zien dat het plangebied zich grotendeels binnen de opgravingszone situeert. In het verleden is ca. 7890 m² van het terrein opgegraven. De meest noordelijke strook werd niet opgegraven omdat een deel van het terrein was verstoord door recentere kleiwinning en een oude riolering en omdat een deel niet toegankelijk was wegens grondstockage.⁵

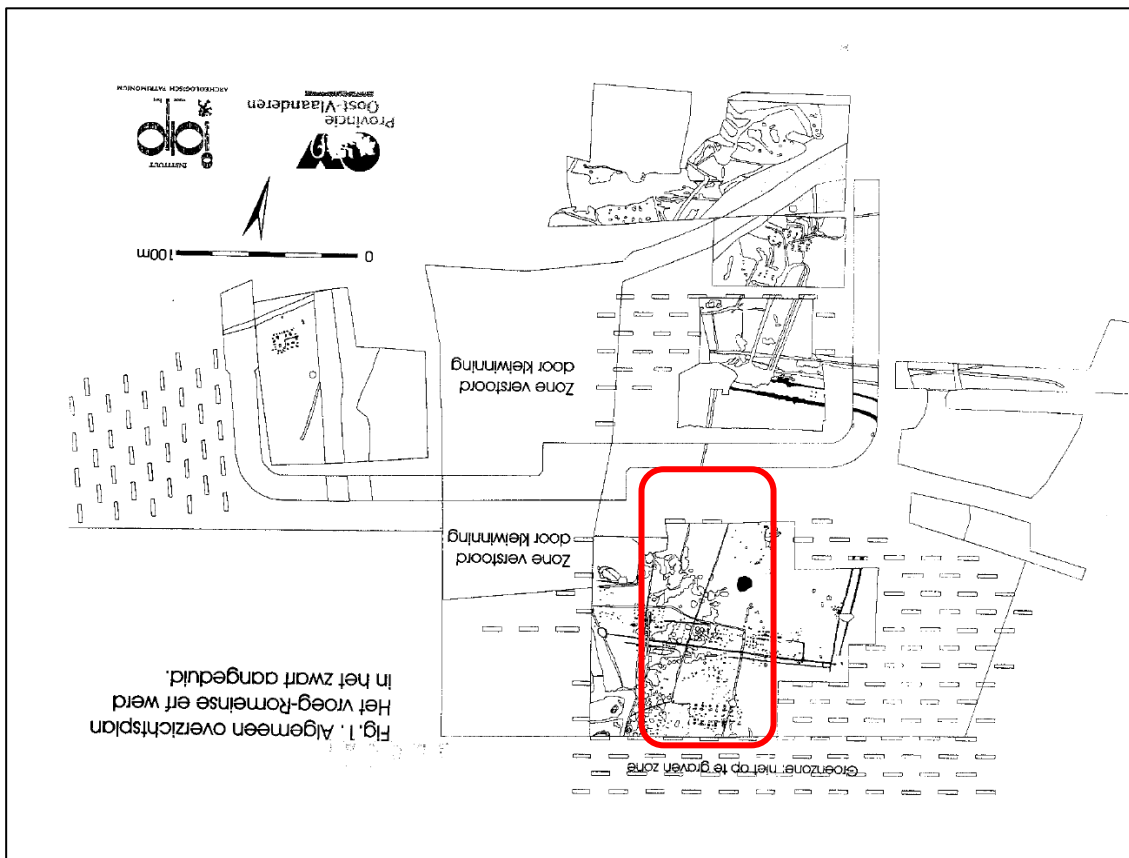

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

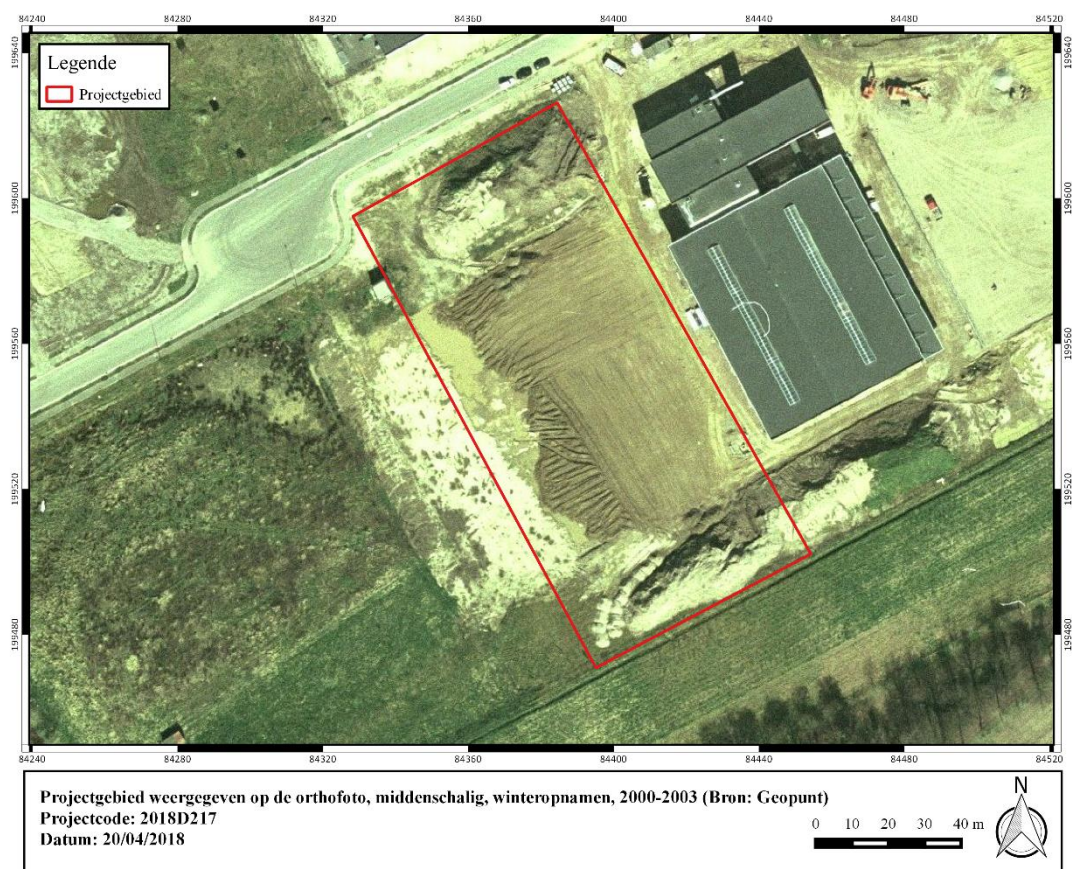
⁴ De Clercq W. & Mortier S., 2003, : pp.21-26

⁵ Contact met Steven Mortier op 27 april 2018

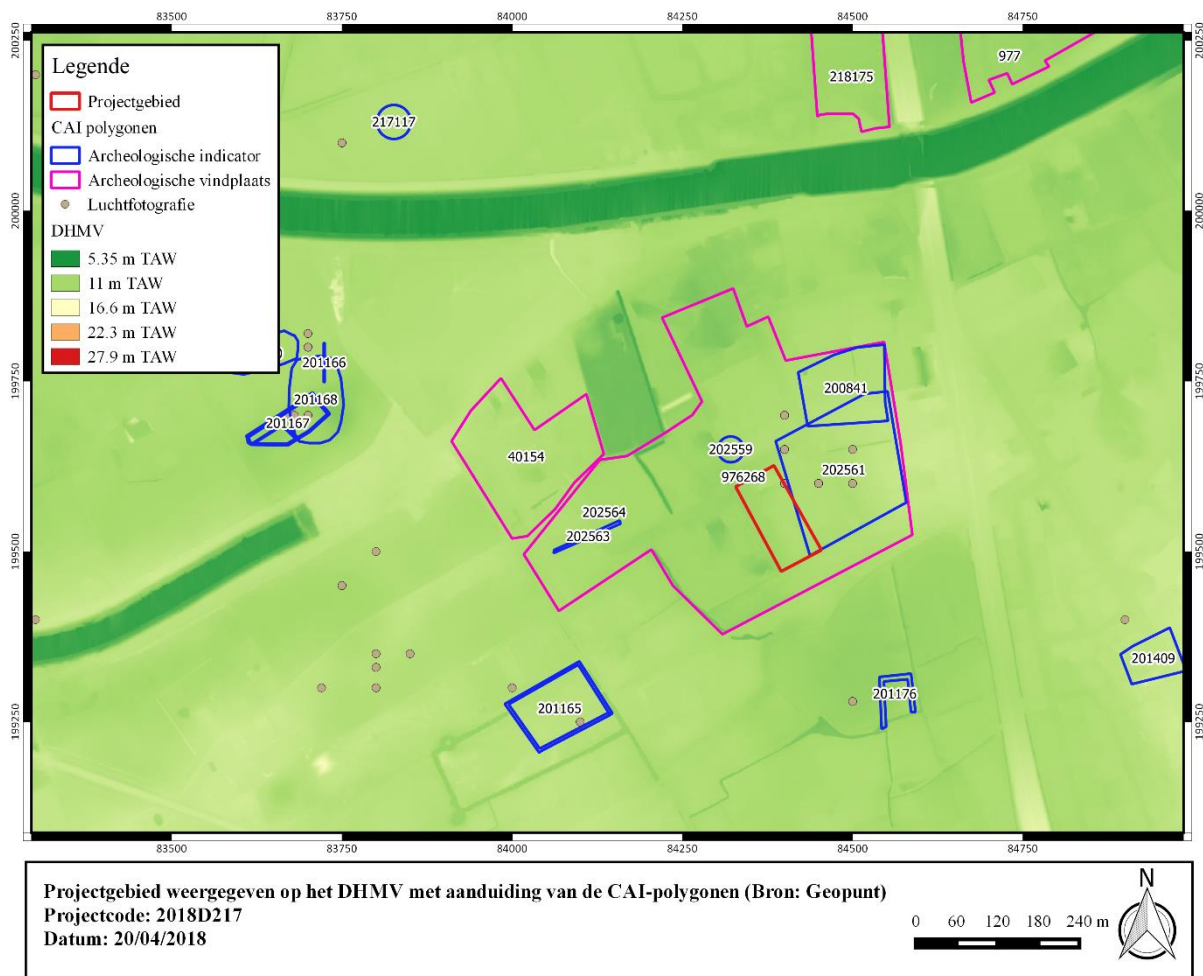
Figuur 20: Opgravingsplan (Bron: De Clercq, W. & Mortier, S. 2003: p.23.)

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Foto's opgravingen 2001 (bron: opdrachtgever).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

977	Controle van werken (2004), Opgraving (2004), Mechanische prospectie (2005); NK: 15 meter Finaal-neolithicum: lithisch materiaal – 3 pijlpunt en 1 kling IJzertijd: aardewerk - bij controle van de werken in de wegkoffer, voorafgaand aan opgraving (mondelinge info WDC) Late IJzertijd: -spiekers - palencluster van 1 of meerdere slecht bewaarde gebouwplattengronden (zone G) – grachten Bron: Vondstmelding
40154	Opgraving (2008); NK: 15 meter IJzertijd: grachtensysteem Late IJzertijd: Brandrestengraf (ondiepe kuil met vrij vlakke bodem en houtskoollens), bevatte 15-tal scherven van één pot (late ijzertijd) - onvolledige gebouwplattengrond, mogelijk van het Alphen-Ekeren type

	Midden-Romeinse tijd: Gracht met een enorme hoeveelheid schervenmateriaal (mortarium, terra sigillata, wetsteen), en een parallelle gracht. Paalsporen en kuilen - Huisplattegrond met uitstaande nokstaanders en een aantal zware palen in de zijwanden - Gracht die afbuigt met een hoek van ca. 90° en parallel hieraan nog een gracht (dubbele enclosure?) - Gebouwplattegrond met een rechthoekige, éénschepige vorm Romeinse tijd: Gracht met parallelle greppel 16e eeuw: Gracht die ten vroegste in de 16de eeuw gedateerd kan worden. Enkele kuilen. Bron: Eggermont N. & Clement C. 2009, Romeinse bewoningssporen op het industrieterrein van Aalter Langevoorde, in: Romeinendag 09-05-2009, pp. 89-92
218175	Opgraving (2017); NK: 15 meter Nieuwste tijd: In totaal zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek 20 sporen in de twee sleuven van dit plangebied aangetroffen: 2 natuurlijke sporen en 18 antropogene sporen, deze laatste zijn allemaal recent (scherpe aflijning, vaak erg heterogene vulling, geen sporen van uitloging of bioturbatie, bevatten veelal brokjes recente baksteen en puin): restanten van enerzijds de aanleg en anderzijds de afbraak van de fabrieksgebouwen, alsook van de rioleringen en nutsleidingen Geen archeologisch relevante vondsten Bron: De Logi A., Heynssens N. en De Brant R. 2017: Aalter – De Weverij december 2017. DL&H-Nota (ongepubliceerde nota), Adegem.
976268	Mechanische prospectie (1999) , Opgraving (1999, 2001); NK: 15 meter Midden-Paleolithicum: - dubbele convergente boordschraaber voor bewerking van dierenhuiden (gevonden bij uitgraven weggroef) - bij verdere onderzoeksfases werden eveneens paleolithische afslagen en een pijlpunt daterend uit het late neo/VBT gevonden, residuele vondsten Late IJzertijd: spieker - spieker (aan de noordelijke buitenzijde van de enclosure) dat ijzertijd of Romeins dateert - enclosure met ZO/NW & NO/ZW- oriëntatie - bij een deel van de gracht: 2 lagen vastgesteld: bovenste zeer houtskool- en schervenrijk en ook plaatselijke concentraties van verbrande beenderen (deel van menselijke oorsprong); onderste laag quasi geen botmateriaal (mogelijk ritueel karakter van de gracht) - menselijke crematieresten samen met bijna volledige kommen aangetroffen - slechts een deel van de omgrachte zone werd blootgelegd, bewoningssporen kunnen zich op de naastgelegen niet onderzochte percelen bevinden - - grote, onregelmatige kuilen tot 100 m2 groot, verspreid over het terrein - vlakbij de meest zuidelijk gelegen kleiwinningskuilen: grote groep resten van palen (palenzwerm): vermoedelijk randzone van het nabijgelegen erf Vroeg-Romeinse tijd: verder ook grote diepe kuilen voor klei-en/of leemwinning (1ste-2de eeuw n.Chr.) - 1. vroeg-Romeins erf (ferme indigène): - dubbele

	omgrachting met ceramiek gevuld, vierhoekig, zelfde oriëntatie als enclosure uit de late La Tène-periode - binnen gracht gebouwstructuren o.a. een 4 en 9-postenspieker, enkele stalletjes met diepe kuilen, mogelijk een hoofdgebouw (dubbele rij zware palen), mogelijk een wegtracé (2 grachten) en ook een waterput (hout, pen en gat-systeem) – vuurslag - 200m ten westen van de vroeg-Romeinse sporen, sporen uit de 3de eeuw: brede gracht + gebouw (vermoedelijk stal, 9x13m), een tweede, smallere gracht een een vrij diepe, trechtervormige kuil (mogelijk waterput) Volle middeleeuwen: kleiwinning - - netwerk van grachten en greppels - één opvallende: een enclosure-achtig grachtencomplex van de boerdeij naar een soort poel - verder ook een perceelsgracht + gracht doorsneden door kuil in de beekdepressie - - 2 grote 3-schepige houtconstructies (quasi rechthoekig) - ook: een drinkpoel voor vee, een waterkuil en een waterput Onbepaald: grafheuvel Bron: W De Clercq & S Mortier, 2001, noodonderzoek op het industrieterrein van Langevoorde, Oost-Vlaanderen, (fase 2000). Sporen uit de ijzertijd, in: Lunula IX, p 80-81. - De Clercq W. & Mortier S. 2003, Een inheems-Romeinse nederzetting ('ferme indigène') uit de Augusteïsch-Tiberische tijd en off-site activiteiten uit de periode 60-260 AD: bilan van het noodonderzoek op het industrieterrein Aalter-Langevoorde (O.-Vl.) 1999-2001, in: Romeinendag 8-2-2003, pp. 21-26
--	--

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

201409	Indicator cartografie; NK: onbepaald: Onbepaald: site met walgracht
--------	---

Luchtfotografie

200841	Indicator luchtfotografie; NK: onbepaald Onbepaald: onbepaald
201165	Indicator luchtfotografie; NK: onbepaald Nieuwe tijd: site met walgracht later omgevormd tot kasteeltje
201166	Indicator luchtfotografie; NK: onbepaald Onbepaald: percelering
201167	Indicator luchtfotografie; NK: onbepaald

	Onbepaald: enclosure
201168	Indicator luchtfotografie; NK: onbepaald Onbepaald: onbepaald
201170	Indicator luchtfotografie; NK: onbepaald Onbepaald: onbepaald
201176	Indicator luchtfotografie; NK: onbepaald Onbepaald: onbepaald

Onbepaald

202559	Onbepaald; NK: onbepaald Romeinse tijd: nederzettingssporen
202561	Onbepaald; NK: onbepaald Middeleeuwen: nederzettingssporen
202563	Onbepaald; NK: onbepaald Romeinse tijd: gracht
202564	Onbepaald; NK: onbepaald Romeinse tijd: waterput

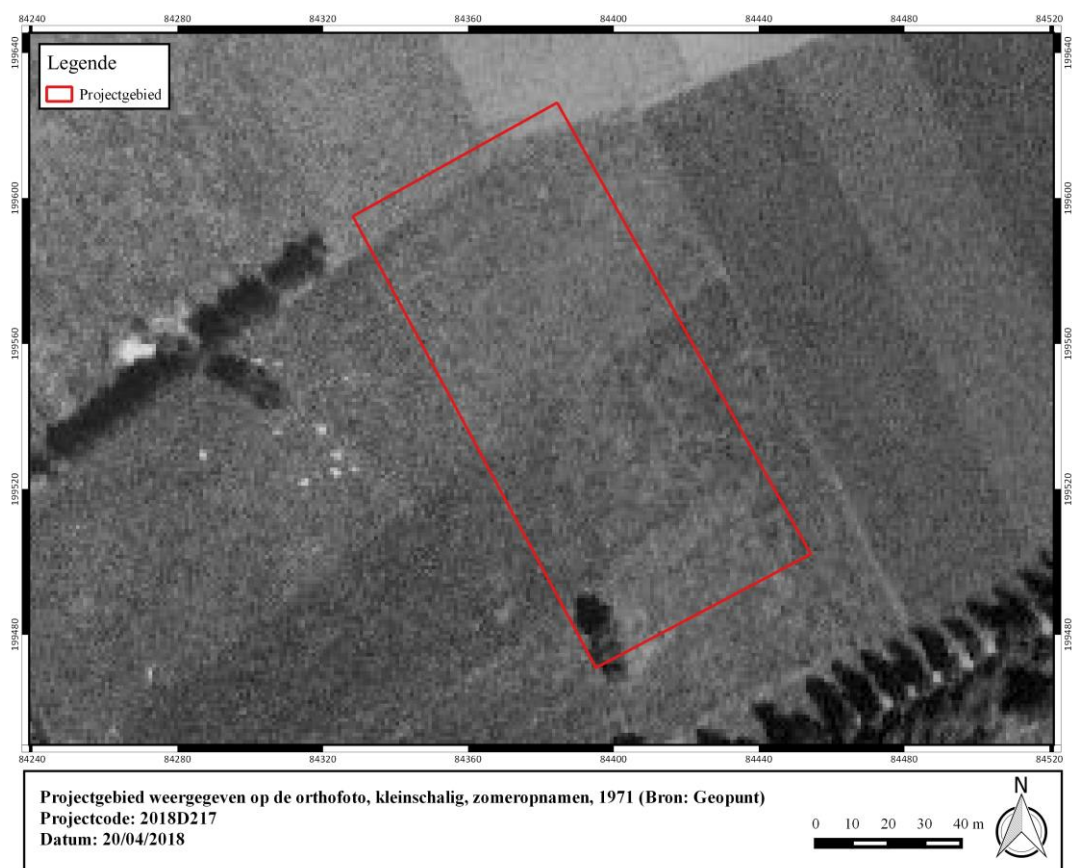
Metaaldetectie

217117	Metaaldetectie; NK: 15 meter Middeleeuwen: loden dobbelsteentje – twee leeuwmuntjes - skapuliertje Nieuwe tijd: bandeliersluiting – gesp 20 ^e eeuw: bomscherven – 10 cent uit 1902 Onbepaald: koperen ringetje
--------	---

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

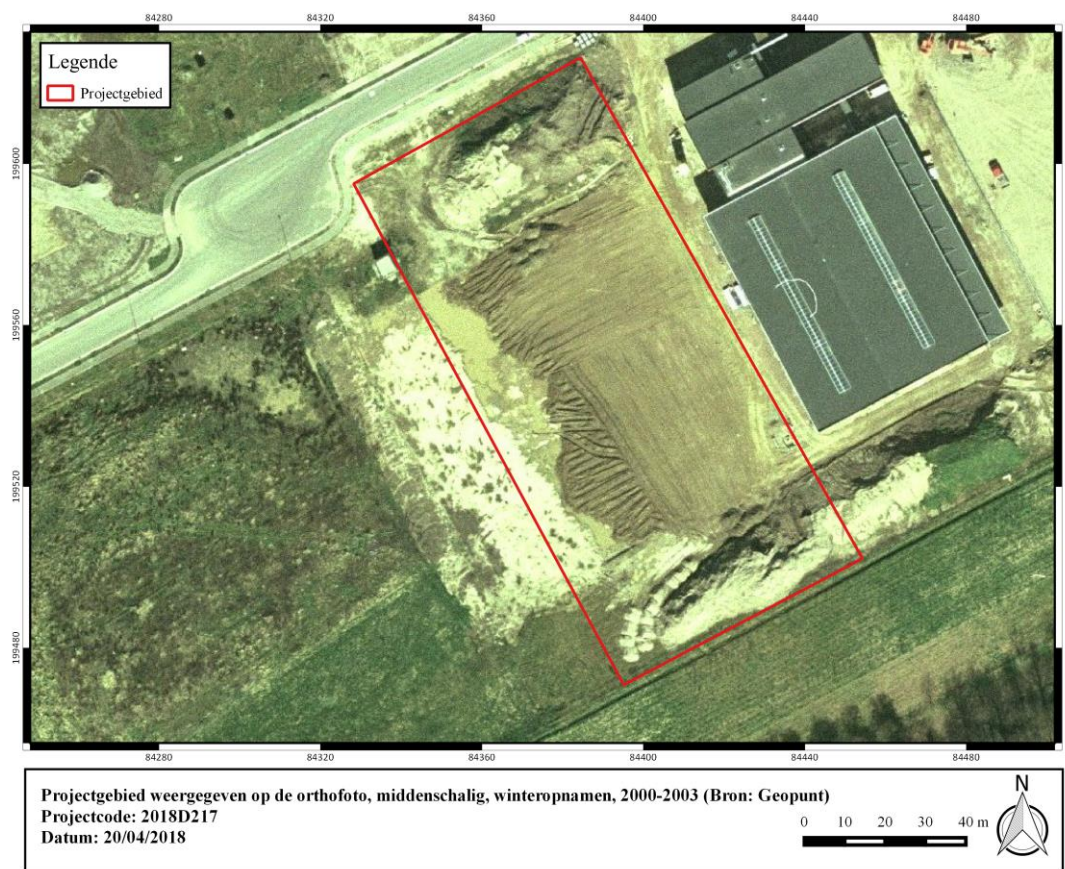
De orthofoto-sequentie heeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied. Tot de orthofoto van 2000-2003 is het plangebied in gebruik als akkerland. Op de orthofoto van 2000-2003 zijn duidelijk sporen waarneembaar van een opgravingscampagne, uitgevoerd onder leiding van Wim De Clercq & Steven Mortier in de periode 1999-2001. Vanaf het begin van de 21ste eeuw is in de omgeving van de onderzoekzone de geleidelijke uitbreiding van het industrieterrein Langeveld merkbaar. Op heden bestaat het projectgebied uit braakliggend grasland.

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de constructie van een nieuw kantoorgebouw, loodsen en bijhorende infrastructuur. Het plangebied is ca. 9300m² groot en ligt momenteel braak.

Het plangebied is gelegen in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei. Een 100-tal meter ten westen van het terrein stroomt de Brielbeek. Op de Quartairgeologische kaart is het alluvium van deze waterloop gelegen ten oosten van het terrein. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het laat-Pleistoceen. Het sediment bestaat volgens de bodemkaart voor het grootste deel uit matig droog zand. Gelet de ligging in een gradiëntsituatie is er een verhoogde verwachting inzake menselijke aanwezigheid tijdens het mesolithicum. Op basis van het gedocumenteerde landgebruik, bodemopbouw en activiteiten de voorbije decennia is er geen verwachting inzake bewaarde artefactensites op het terrein.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van het plangebied en de omgeving. Op de Ferrariskaart is het terrein en de omgeving ingekleurd als akker. Ongeveer 200 m ten noorden van het terrein is een alleenstaande hoeve afgebeeld. Deze hoeve is niet langer gemarkeerd op jonger cartografisch materiaal.

Op het terrein werd reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van de industriezone Aalter-Langevoorde (CAI 976268). Op basis van waarnemingen tijdens een werfopvolging van de aanleg van de wegenis werd beslist dat verder onderzoek noodzakelijk was. In 1999 werd door middel van proefsleuven in Lorraine-methode een terrein van ca. 13ha onderzocht. Hierbij werd in de zuidelijke sector van het toenmalige onderzoeksgebied een duidelijke cluster bewoningssporen aangetroffen uit verschillende perioden. Hierop werd beslist om een zone van in totaal 4ha vlakdekkend op te graven. Tijdens de daaropvolgende opgravingscampagne werden, naast relictten uit de steentijden en de middeleeuwen, een enclôus uit de ijzertijd en een dubbele enclosure uit de vroege-romeinse periode onderzocht. Hierbij werden verschillende gebouwplattegronden blootgelegd en grachtstructuren. Uit de resultaten van de opgraving blijkt een zekere continuïteit tussen de ijzertijdoccupatie en deze uit de vroege Romeinse periode. Vanaf de late Romeinse periode vormen de waargenomen fenomenen de neerslag van zgn. off-site activiteiten⁶. Op de percelen ca. 300m ten noordwesten van het toenmalige onderzoeksterrein zijn bij onderzoek in 2008 eveneens bewoningssporen uit de ijzertijd en Romeinse periode aangesneden (CAI 40154). Ook aan de overzijde van het kanaal Gent-Oostende werden bewoningssporen uit de ijzertijd onderzocht (CAI 977).

Concreet is er in de omgeving van het plangebied weldegelijk een trefkans inzake grondvast archeologisch erfgoed. Gelet het reeds uitgevoerde onderzoek binnen de contouren van het plangebied is verder archeologisch onderzoek niet zinvol.

⁶ De Clercq W. & Mortier S., 2003, : pp.21-26

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

De Clercq W. & Mortier S., 2003, Een inheems-romeinse nederzetting uit de Augusteïsch-Tiberische tijd en off-site activiteiten uit de periode 60-260 AD: Bilan van het noodonderzoek op het industrieterrein Aalter-Langevoorde (O.-Vl.) 1999-2001, *in*: Congresbundel Romeinendag 20003, pp.21-26

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

3 Bijlagen

Projectcode	2018D217
Onderwerp	Groendreef Aalter
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	5
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	6
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Snedes ontworpen toestand
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	7
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	8
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	9
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart per perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2018

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	13
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartaire Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	14
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Opgravingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2003

Plannummer	19
Type plan	Opgravingsplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2003

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2006

Plannummer	21
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/04/2018

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	23
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	25
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	26
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

